

Γιατί αποτυγχάνει στις μέρες μας κάθε ηθική αγωγή – α'.

Κωνσταντίνος Γανωτής.

Ανατροφή παιδιού, Γονείς-παιδιά.

Εδώ μας μάζεψε η οδυνηρή αίσθηση της αποτυχίας μας στην αγωγή των παιδιών μας. Καμμιά εποχή στην Ιστορία δεν μαρτυρείται να είχε τέτοια αποτυχία αγωγής και να το νιώθει τόσο έντονα.

Βλέπουμε πολλοί με πόνο και άλλοι με ενόχληση τους σημερινούς νέους, τα παιδιά μας, κακόκεφα και αγριεμένα, απρόθυμα να δουλεύουν, αδιάφορα για τις οικογενειακές και κοινωνικές μας σχέσεις, διψασμένα μόνο για ηδονές και τρόπους απόκτησής τους.

Δεν βλέπουμε όμως εμείς οι μεγάλοι ότι οι νέοι μας είναι πολύ λίγοι και δεν επαρκούν, για να σηκώσουν το βάρος της επιβίωσης μιας κοινωνίας με πολλούς γέροντες και συνταξιούχους. Σιγά-σιγά το συνειδητοποιούν αυτό οι νέοι μας, ενώ ξοδεύουν τα υστερήματα των εισοδημάτων των γονιών τους και απολαμβάνουν τα ακίνητα και τις δωρεές των προγόνων τους και συγχρόνως παραιτούνται από υποχρεώσεις και εγκαταλείπουν τους γεννήτορές τους στα γηροκομεία.

Και καταναλώνουν πολλά τα σημερινά παιδιά, απαιτούν και ξοδεύουν πολλά, θεωρώντας το μάλιστα και αυτονόητο αυτό. Παρ' όλ' αυτά όμως, παρ' όλη την πολυδάπανη ψυχαγωγία τους τα παιδιά μας δεν γε-

λύνε πια αθώα, δεν τραγουδούν, δεν ευχαριστιούνται. Η ικανοποίηση των επιθυμιών αρχικά θεωρείται και τελικά είναι γι' αυτά αναγκαία και αναπόφευκτη, ύστερα ιεροποιείται και θεωρείται ντροπή να τη στερηθεί κανείς. Έτσι δημιουργήθηκε η καινούργια στην παγκόσμια Ιστορία ηθική των ηδονών. Το είχε βέβαια προβλέψει και προετοιμάσει αυτό ο Καβάφης, όταν έγραφε για τους “ανδρείους των ηδονών”.

Βέβαια τα ανθρώπινα πράγματα δεν κατηγοριοποιούνται· έχουμε ακόμα νέους, που ζουν με ταπείνωση και αθωότητα. Κι αυτοί όμως έχουν τον πειρασμό της περιθωριοποίησης. Δεν βρίσκουν κύκλους και φίλους ανάλογους, για να συνταιριαστούν. Στην εποχή μας ένας νέος ή μια νέα, που θέλει να ζήσει μια ζωή σύμφωνα με την παραδοσιακή ηθική, είναι ένας πραγματικός μάρτυρας· ανήκει στους “δεδιωγμένους ένεκα δικαιοσύνης”.

Κι εμείς οι γονείς και οι παππούδες, που συντηρούμε μέσα μας έστω και αδρανή σαν σε μουσείο ενθυμήματα παλιότερων εποχών, παιδικές μας αναμνήσεις ή αναμνήσεις των γονιών μας, που κανακεύουν τις ψυχές μας, που θυμίζουν τις ανεξήγητες στις μέρες μας ασφάλεια, αθωότητα, ντροπή, ευσέβεια, (εμείς που θρέψαμε μ' αυτές τις αναμνήσεις μας, ακόμα και τον φαρισαϊσμό μας, την ηθικολογία μας) τώρα πικραινόμαστε και αγανακτούμε για την περιφρόνηση που τις δείχνουν οι νέοι μας. Και τις περιφρονούν όχι τόσο γιατί τις αξιολογούν, αλλά γιατί δεν τις γνωρίζουν.

Στην εποχή μας οι νέοι μας τα έχουν χαμένα, γιατί βλέπουν ότι τα καίρια υπαρξιακά τους ερωτήματα δεν βρίσκουν απάντηση· βρίσκουν μόνο κάποιες γελοίες απαντήσεις, που αποκαρδιώνουν. Τέτοιες απαντήσεις σερβίρουν σήμερα οι ιθύνοντες της Παιδείας στους μικρούς μαθητές μας, όπως “τα Χριστούγεννα έχουν φάση, γιατί τρώμε Χριστοκούλουρα και οι γιορτές είναι καλές, γιατί γλυτώνομε μαθήματα”.

Στα σχολεία όταν δικάζουν άτακτους μαθητές, καλούν συνήθως τους γονείς και τους καθιστούν υπεύθυνους για τα παιδιά τους. Το ίδιο συμβαίνει και με τα δικαστήρια ανηλίκων. Γιατί όλοι πιστεύουμε ότι το κακό ξεκινάει από την παραμέληση των παιδιών και ότι, αν ο γονιός ενδιαφερθεί περισσότερο, θα διορθωθεί το παιδί του.

Και ο καημένος ο γονιός ρωτάει: Πώς θα ενδιαφερθώ περισσότερο για το παιδί μου, τώρα μάλιστα που δεν μ' ακούει; Κι αν με ακούσει, τι έχω να του πω; Έτσι απλά “κάτσε φρόνιμα, παιδί μου”;

Είμαστε λοιπόν η γενιά εκείνη, που δεν ξέρομε να μιλήσομε και να συμβουλέψομε τα παιδιά μας; Άρα δεν μπορούμε να τα παιδαγωγήσομε!

Πρώτα όμως πρέπει να ρωτηθούμε αν θέλομε να τα παιδαγωγήσομε. Παιδαγωγώ σημαίνει αναχαιτίζω τις κακές ορμές και ενθαρρύνω τις καλές διαθέσεις του παιδιού. Άρα η παιδαγωγία προϋποθέτει τη γνώση του καλού και του κακού, και συγχρόνως τη θέληση να κοπιάσει κανείς, για να πείσει και να συνηθίσει το παιδί στην επιλογή του καλού.

Πολλοί που τ' ακούν αυτό (όχι πως δεν το ξέρουν) λένε: Γί' αυτό κι εμείς δεν κάνομε παιδιά. Ξέρεις τι είναι να ξεκαθαρίσεις μέσα σου τέτοια ερωτήματα, να τα εφαρμόσεις με συνέπεια και ύστερα να πείσεις με κάθε τρόπο το παιδί σου για το σωστό και να το επιβλέπεις μια ζωή για να το εφαρμόσει;

Ξέρομε βέβαια ότι η αγωγή ενός παιδιού απαιτεί αυτοθυσία του γονιού και του δασκάλου. Πρέπει να ξεχάσει τον εαυτό του και τις επιθυμίες του ο γονιός, για να αφοσιωθεί στην αγωγή του παιδιού του. Το παιδί παρατηρεί κάθε στιγμή και κάθε κίνηση του γονιού και την κρίνει ή την αντιγράφει. Άρα ο παιδαγωγός δεν έχει ατομικό χρόνο, ατομική ζωή. Υπόδειγμα ας έχομε τα πουλιά, όπως λ.χ. τα χελιδόνια. Όσο έχει μέσα η φωλιά τους αυγά ή νεοσσούς, δεν ασχολούνται με τίποτ' άλλο παρά με την επώαση και την τροφή των νεοσσών. Κι αυτά δεν ξέρουν να ζευγαρώνουν με πρόνοια ώστε να μην κάνουν πουλάκια! Και χελιδονίζουν παρ' όλ' αυτά χαρούμενα μια ζωή!

Αυτή η αποφυγή του μόχθου της αγωγής φαίνεται στις μέρες μας με την χαλάρωση των απαιτήσεών μας και των περιορισμών και την αδιαφορία μας για το παράδειγμα, που δίνομε στα παιδιά μας. Τα παιδιά κατακτούν “ελευθερίες” με την ανοχή και με την παρότρυνση τη δική μας.

Πριν από τα παιδιά, κάναμε και εμείς την επανάστασή μας και έχομε έτσι ιεροποιήσει την επανάσταση, που την ονομάζουμε “προοδευτικές ιδέες”. Παραπονούμαστε λ.χ. για την αυθάδεια και την ανυπακοή των

παιδιών, ενώ εμείς οι μεγαλύτεροι μιλάμε με την ίδια αυθάδεια στους προϊσταμένους μας και στους εκπροσώπους κάθε αρχής και εξουσίας. Έτσι δεν έχουμε πρόσωπο να επιπλήξουμε ούτε καν να συμβουλέψουμε τα παιδιά μας. Η μόνη απολογία μας στον έλεγχό τους για το παράδειγμά μας είναι ότι “εμείς είμαστε οι μεγάλοι”. Έτσι τα παιδιά μας μεγαλώνουν με την ιδέα ότι όταν θα γίνουν μεγάλοι, θα μπορούν να τα κάνουν όλα. Και σε κάθε γενιά “γίνονται μεγάλοι” κατά δύο-τρία χρόνια νωρίτερα.

Με όλ' αυτά, που είπαμε ως τώρα, μπορούμε να χαρακτηριστούμε με ακρίβεια ηθικολόγοι. Και ηθικολογία είναι ίσα-ίσα αυτή, που ευθύνεται για την αποτυχία κάθε παιδαγωγικής. Γιατί η πρόκληση της ηδονής (σαρκικής ή ψυχολογικής) είναι μια ζωντανή πραγματικότητα και η ηθική επιταγή που έρχεται να την τιθασεύσει είναι μια ιδέα. Και καμιά ιδέα δεν μπορεί να σώσει τον εαυτό της και να επιβληθεί στον άνθρωπο, που συγκλονίζεται από μια επιθυμία του. Αυτό είναι πρακτική διαπίστωση.

Το ξήλωμα δηλαδή της ηθικής, άρα και της παιδαγωγικής, άρχισε με την τοποθέτηση ιδεολογικών βάσεων. Βάζουμε ιδέες να κρατήσουν το οικοδόμημα της ζωής, να στηρίξουν τις ψυχές μας, να οδηγήσουν τα βήματά μας!

Και ξέρομε ότι έτσι έγινε η πτώση των Πρωτοπλάστων. Μέχρι την επίσκεψη του όφεως οι Πρωτόπλαστοι ήξεραν μόνο το θέλημα του Θεού και υπάκουαν σαν καλά παιδιά ζώντας ζωή Παραδεισένια. Με την πρόταση του φιδιού: Φάτε από το ξύλο της γνώσης του καλού και του κακού και θα γίνετε “όπως ο Θεός” έχασαν τον Παράδεισο· κι από τότε υπάρχει ο “διαφωτισμός”, ο άνθρωπος επινοεί θεωρίες και φιλοσοφίες, για να δώσει ορισμό του καλού και δεν το κατορθώνει ποτέ.

(Συνεχίζεται)

Κωνσταντίνος Γανωτής

Πηγή : <https://www.koinoniaorthodoxias.org/>